

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția Strada Buzești 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
--	---	--

UN EROU MODERN: HENRIC IBSEN.

Norvegia are un doliu literar *național* (în România nu se știe ce înseamnă aceasta: înseamnă că un neam întreg plînge ca pe un părinte, ca pe un frate, pe un bun prieten, de mult iubit, pe unul din tagma aceia a scriitorilor, care e întrebuințată la noi de Guverne pentru făcutul și împodobitul gazetelor, pentru cărți de ocazie, pentru îndeplinirea unor anumite funcțiuni de biuroū). A murit Henric Ibsen. Era de mult bolnav bătrînul cu ochii pătrunzători supt ochelari, cu favoritele răsfirate ca barba unui viching, unui rege al Mării, bătut de vîntul vrăjmaș, cu părul alb ridicat pe frunte în neorînduală ca aureola de zăpadă a unui sălbatec zeu de supt cenușiile ceruri ale Miazănoptii, cu gura tăiată ca de sabie, deslușită în rostul ei de energie neînfrîntă prin buza de sus rasă. Boala veche-l strămută pe mulți ani de zile în buna Italie caldă, care cruță pe omul plăpînd, înfășurîndu-î slăbiciunea în raze și flori. Apoi, minat, parecă, de presiunea sfîrșitului, el se întoarce la el acasă, în Cristiania norvegiană cu apa de leșie și aierul aspru. Are norocirea să vadă ceia ce dorise încă din tinereță: neatîrnarea țerii sale, desfăcută de acea unire cu Suedia pe care patrioții norvegieni aū privit-o totdeauna ca o umilință. Supt ochii lui obosiți a fluturat în sfîrșit steagul leului nordic fără de lanțuri. Apoi, după această ultimă răsplată a silințelor sale, moartea cu ochii de ghiață a prins în giulgiul ei alb pe bătrîn și l-a lăsat, după o clipă de străbateră a lumilor, în cercurile veșnice ale lui Odin străbunul, ca pe un luptător tînăr și vinjos, care de la sine și-a luat locul la cupele de mied spumegător, lîngă marii războinici din toate timpurile, cari povestesc și cîntă, unul în auzul altuia, faptele mari pe care le-aū săvîrșit în viață pentru Norvegia oamenilor de fier.

Și e vrednic de această tovarășie a tuturor eroilor cari n'aū rîvnit triumful, ci aū iubit lupta, aū iubit-o fără de margini și înnainte de

toate. înțelegînd că ea este pentru viața morală, ceia ce este tragerea aierului. viu în plămîni pentru viața fizică. Un războinic cu arma totdeauna gata, un asaltator al idealului, un rîvnitor, nu prin visuri, ci prin faptă, nu prin șoaptă, ci prin strigăt, prin comandă, un închinător prin jertfa care suferă, — acela a fost Henric Ibsen. Vechii haiduci de Mare cari n'aveau altă odihnă decît aceia pe care o le-gănau valurile, cari n'aveau alt sălaș decît pînza luntrii sau pînza cortului, cutreierătorii tuturor țărmurilor, răscolitorii tuturor neamurilor, aceia cari alegeau ca patrie libertatea și ca neam pe tovarășii de isprăvi, — aceia-l pot recunoaște, fără să scadă ei și fără a-l face pe dînsul să scadă. Nicî-odată un om n'a făcut parte mai mult din poporul său, cu tot trecutul acestuia, decît bătrînul demon al cugetării moderne care s'a stîns în depărtata Capitală nordică.

A fost poet? Da, în tinerețã a scris versuri, care alcătuiau bucăți lirice scurte, sau lungi, foarte lungi drame istorice sau fantastice, *Comedia iubirii*, *Brand*, *Peer* (Petru) *Gynt*. A fost laudat pentru că prin el limba norvegiană a căpătat, cu sila, frămîntată de vinjoasa mîna a uriașului, o formă nouă, de încă mai mare energie. A fost un dramaturg? Da, a scris acele drame ale *vichingilor* vechi și ale noilor rătăciți pe lumea fără minuni și fără farmec. A scris apoi, în al doilea avînt al sufletului său, acel care a ținut pînă la urmă, drame moderne, într'un stil scurt, smuncit, chinuit, de prosă puternică și neobișnuită. În ele a discutat, cu o îndrăzneală, o lipsă de cruțare unică pentru orice și oricine, viața omului în toate legăturile cu ai săi, în familie și în societate și, iarăși, în legătură cu idealul moral, cu legea de fier a *necesității* morale, înaintea căreia își ard toate averile și fericirile aceia cari sînt eroii săi.

Firește că bucățile lui în versuri sînt poezii, scrierile lui pentru teatru, drame, care s'au și represintat, în fața saletor europene, pe rînd înduioșate, zguduite sau aprinse de minie față de noutatea cugetării revoluționare a acestui om. Dar el n'a cîntat nicî-odată frumusețile naturii pentru ele însele, mișcările sufletului omenesc pentru durerea, dorul său duiosia ce se cuprinde în ele. Și, iarăși, el n'a pregătit în dramele sale *efecte*, n'a făcut din ele alcătuirii meșteșugite, n'a urmărit scopul de a covîrși prin potriviri dibace sufletul ascultătorilor. Pe de altă parte, el n'a înfățișat patimile omenești pentru plăcerea ce ar fi avut de a cerceta și desluși, de a înfățișa expresiv și puternic aceste fapte. Și el ar fi putut spune, în alt înțeles: «ce-mi este mie Hecuba», bătrîna regină care a pierdut pe toți ai săi și care rătăcește prin lumea străinilor, învinsă, roabă, sfărîmată? Lui îi era, în adevăr,

nu de durerea saŭ de fericirea omenească în sine, privită naiv saŭ lămurită cu artă; lui îi era de alt ceva: de motivele durerii, de ținta spre care se îndreaptă omul stăpinit de dînsa și care trebuie să fie și înviorat, înnoit de crizele ei.

N'a fost decî un Sardou, meseriaș mare al teatrului, n'a fost un Cossa, trezitor al vieții trecute, n'a fost un Sudermann, ale cărui drane, înainte de toate *reale*, trăite, să se poată tălmăci într'un fel și în altul. Și, în lumii mai apropiate de a sa, n'a fost nici ca un Gerhard Hauptmann, căutînd durerea mulțimilor saŭ durerea fiecăruia pentru a-i da un glas nou, nici ca un Alexandre Dumas fiul, expert de morală al unei societăți îmbătrînite. El era, el se privia însuși ca întîia căpetenie, menită tuturor urletelor și tuturor săgeților, a celei mai înaintate cete de luptători pentru prefacerea lumii întregi după norme de adevăr și de dreptate, de cea mai deplină și nemiloasă stăpînire a dreptății și a adevărului.

Revoluțiile care dau o altă înfățișare societăților nu-î ziceau nimic; partidele răzbunării și prefacerii nu-l mișcau. Sămăna cu Tolstoi în această privință și, ca și el, aștepta totul numai de la prefacerea *înlauntru* a fiecărui om din societățile noastre năpădite de tot felul de datine, împiedecate de deprinderea tuturor concesiilor și compromisurilor, stăpînite de vechi stafii răufăcătoare, ca cea corabie, cîntată de dînsul, care-și ducea pe scînduri, tot mai departe, morții.

Dar, pe cînd Tolstoi cere omului numai să iubească după propovedania frățescă a legii creștine, să iubească și să se roage, Ibsen are ochii numai asupra pămîntului, și acesta-î pare un cîmp de luptă pentru desăvîrșirea erei de libertate. Va fi ea vre-o dată ajunsă în adevăr? El nu credea. Dar, și atunci, el nu putea să înțeleagă seninătatea odihnei saŭ a muncii mulțamite, ci lupte nouă erau prevăzute pentru altă formă, și mai înaltă, a libertății sufletului oamenilor. Libertatea, — în ea se adună toate însușirile: de la ea pleacă, firește, de sine, acea *dreptate* căreia i se închinau în rîndul întăii frații de gîndire ai săi, radicalul creștin Carlyle și Multatuli, anarhistul fără Dumnezeu.

*

Și de aceia nu-l putem vedea după moarte în Panteonul creștin al mînilor încrucișate pe piepturi, al ochilor ridicați spre lumină, ci în pîgina Walhala a celor cari urăsc mai mult pacea decît înfrîngerea însăși, fiindcă și din înfrîngere și din robia brațelor sufletul își hrănește libertatea.

EPIGONILOR ¹

Cu glas înalt slăvindu-l gloata, acum în jurul lui se strînge —
Dar slava lui și-a cîștigat-o vîrsîndu-și nobilul său sînge.

Și torța care a purtat-o, călăuzindu-vă prin ceață,
Din mîni i-ați smuls-o cu puterea și i-ați lovit barbar în față.

Iar spada lui strălucitoare ce v'a deprins s'o faceți roată,
Spre pieptul lui viteaz a 'ntors-o nesocotita, oarba gloată.

Și, dac'a dus războiul de moarte cu ceata spiritelor rele,
L-a dus în van, căci voi și astăzi sînteți prieteni buni cu ele.

Ci totuși mai găsiți cu cale că vi se datorește vouă
Comoar'acestuî suflet mare s'o împărțiți cu el în două.

Înlăturî dar cu-atîta vîlvă, căci n'amăgiți pe cei străini,
Lăsați-l ca să doarmă 'n pace pe cel incununat cu spinî!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

HENRIC IBSEN.

CUGETĂRI

Sînt prieteni pentru nevoie, prieteni de nevoie și prieteni în afară de orice
nevoie, — cei puțini!

*

Sînt săraci cari n'aŭ încercat munca; ei plîng cum rage de sete lingă
izvor vaca cea proastă!

*

Sînt oameni pe cari-î cunoști că sînt păcătoși înainte de a fi făcut vre-
un păcat: așa de mult se vede că-l caută.

*

Dacă Dumnezeu s'ar fi mîndrit că a făcut lumea, ar fi dat prin aceasta
cel puțin jumătate dintr'însa dracului.

X.

---

¹ Din «Poesii» de Henric Ibsen, traduse de St. O. Iosif și D. Anghel, apărute zilele acestea.

O FRICĂ

Eram pe atunci un copil zburdalnic fără păreche. Casa noastră era cam în marginea satului, și în spatele ei se desfășura o grădină cit un codru, pe care încă n'o cunoșteam bine, căci în fund de tot se îndesau arborii și se înfundau pe un păriu umbrat de aluniș și făget, până se pierdea pe o colină, lângă bordeiul babei Doroftioaia. Doar de asta nu mă duceam prin fundul grădini; aveam o frică grozavă de Doroftioaia, — nu că era urită sau mama pădurii, dar auzisem în serile de veghere povestindu-se multe lucruri despre ea. Auzisem pe Miron moșneagul, spunînd că are pe necuratul și știe descințece; că mulge o funie cu care fură mana de la vaci, că știe farnece nesfirșite de te face din om neom și om din neom. Și atunci mintea mea de copil se aprindea de aceste povești de la șezători unde ascultam tăcut și cu ochii măriți de spaimă. Și, cînd Doroftioaia apărea une ori pe pragul casei noastre, fugiam de mă ascundeam supt oricare pat îmi era la îndămină; și de acolo din meterez priviam cu nespuse frică la înfricoșata babă; și mult mă miram cum o babă ca toate babele să facă așa năzdrăvăni. Că doar nu avea înfățișarea mai rea ca a altora, ba parcă era nu știu ce blîndeț în privirile ei, că mai îmi venia să mă duc să-i stați cu capu'n poală sau să-i ascult vre-o poveste... Dar nu era de chip, căci prin minte îmi fulgerau poveștile cele mai grozave despre ea, și atunci nici cu un preț nu aș fi ieșit din adăposturile mele.

Într'un amurg de primăvară, cum sînt serile de Maiu, ispitoare de primblări și jocuri, mă pornii prin grădină. Era un măr rotat, cu crengi plecate, care sta ca un hotar al zburdalniciei mele; mai departe de măr nu îndrăzneau, de frica babei. Dar în seara aceea era un farmec nespuse prin copaci, și în aluniș de pe păriu cîntau mierle și sturzi, de nu-și dau rînd. Uit de mărul rotat, și tiptil mă strecor prin aluniș, pe păriu, și mă depărtez fără urme: din păriu mă ridic prin făget pe colină, și abia atunci prinsei de veste că înserasem de-a binelea, că grădina rămăsese jos și, nu departe, pe colină se zugrăvia, mohorită, coliba Doroftioaiei, iar în jurul mieu totul părea adormit într'o tăcere vrăjită. Niște mesteacăn abia-abia se clătinau pe dîmbușor, și încolo nici-o vietate.

Un fior mă pătrunse din creștet până'n tălpi, și toate povestirile despre babă se deșteptară în proporții uriașe în creierul mieu; voiui să fug la vale, dar în huci era așa de întunec, încît mă cuprinse o groază mai mare. Începui să plîng; dar acum mi se făcu frică și

de plînsul mieu și scînciam înnădușit... Atunci dintre mesteacăni ieși luna, mare, roșie ca jarul, și așa de blindă mi se păru, așa de duioasă, că-mi veni să rîd printre lacrimi. Frica mi se risipi o clipă; lunca de jos, delulețul, se lumina încet, și bordeiul își desemna conturile aspre în bătaia lunii. O scîrțitură ascuțită vesti că se deschide portița din fața bordeiului, și groaza mă cuprinse și mai nemiloasă. Tremuram din toate încheieturile. Din spre bordei se vedea o umbră adusă de șale, cătînd prin iarbă, plecîndu-se și ridicîndu-se ca și cum ar culege ceva; și umbra cea neînțeleasă se apropia de mine, și auziam chiar niște slabe murmure ce ieșiau din gura ei. Încă vre-o doi pași, și era lîngă mine. Eu scînciam din ce în ce mai zugrumat, și în clipa următoare umbra sta drept în fața mea. În lumina lunii văzui fața ca de humă a babei. Avea supt braț o legătură de buruiene; un capăt de brîu îi spînzura prin iarbă; pe cap n'avea nici-o broboadă și, despletită cum era, șuvițele păreau niște șerpî suptiri și lucioși. Un fior de ghiață simții că mi se strecoară prin spinare, și începui să plîng cu hohot, dar ea veni atît de prietenește și mă luă așa de blind, mă întrebă ce caut pe acolo și, tot așa, mă ducea de mîna spre bordei. Îngînam vorbe neînțelese printre lacrimi și sughituri, și nu mă simțiam bine că mă apropiu de tainița vrăjilor. Dar portița scîrții în urina noastră. Eram în ușa bordeiului cînd o cățea jigărită mi ieși înnainte dînd dintr'un vrej de coadă; cum mă zări, începu să mirie nemulțămîtă. Mă alipiiu răpede de babă: «Haide, Șperla, du-te de te culcă», și cățeaua, dînd liniștită din vrej, se duse de se trînti pe o buleandră de supt laviță.

Odăița era luminată de un opaiț de pe hoarnă; eu, cu mînile supt bărbie, răzimat de pat, stam cuminte privind prin prejur; atunci iată că dădui cu ochii de o icoană, icoana Maicii Domnului, dăruită de mama, și pe alt părete o zugrăveală ce arăta o noapte pe un riu. Atunci mă mai liniștiiu; baba veni lîngă mine, îmi șterse lacrimile, mă sărută pe frunte, îmi zicea vorbe de dezmierdare; și acestea îmi aduseră inima la loc. Ce bună e baba Doroftioaia! Îmi aduse un păhar de lapte și-mi spuse că o să dorm la ea, căci e tîrziu să ne mai întoarcem acasă. Mă uitaiu în toate colțurile, și nu văzui funia din care zic că mulge lapte, nici melița de vrăjit, nici frigarea; în grindă erau înșirate niște mănunchi de buruiene uscate; un motan negru ieși de după cuptor și își frecă mustețile de mînile mele, torcînd prietenos: numai acest motan ar fi fost în stare cu sfîrșitul lui să-mi alunge toată frica. Baba îmi pregăti un pat curat și mă culcă frumos; era vremea cînd mă culcam acasă, și mă gîndiam la mama... poate mă caută prin grădini... dar va crede că-s la Gheorghită, ca alte ori... Și încet mă

cu fundaiu într'un somn adînc, în acel tainic semi-întunerec al odăiței, a cărei liniște era turburată doar de sforăitul motanului.

Nu știu cît voi fi dormit, un ceas, două, poate era miezul nopții cînd mă treziiu, căci prin odăiță auzii un gîfîit ca al unei găini cu cobe. Deschiseiu ochii; opaițul ardea tot pe prichiciul sobei, motanul dormia întins lîngă mine, și în mijlocul cămăruței sta baba, ținînd cu două degete un ban de aramă. Părea de piatră, și numai răsufierea grea arăta că trăiește. Mă cutremuraiu de spaimă. Baba se mișcă; un capăt de briu se tîrîia pe jos, avînd legat o cheie mare; ea pași încet spre ușă, o crăpă d'abia cît putu strecura mîna cu banul, și zise aruncîndu-l: «haî, haî, du-te în treabă-ți». Apoi închise răpede ușa. Închiseiu și eu ochii și-i țineam strînși de groază; sudori reci mă înnecau și abia răsufiam. Cînd deschiseiu ochii pe furiș, opaițul se stîngea încet, și umbra babei se topia în întunerecul din juru-mî. Viriîu capul supt plapomă, trăseiu și motanul, și mă ghemuii lîngă el.

Cînd m'am trezit, razele soarelui străbăteau prin geamul mic, și totul îmi părea nespus de fermecător. În odăiță era liniște; motanul își netezia mustețile de mîna mea, torcînd prietenos. Ușa se deschise încet, și baba veni cu alt pahar de lapte. Și eu o priviam cu ochii măriți de frică și somn, și ea zîmbia cu atîta bunătate...

Au trecut ani de atuncî și n'am spus nimănuî întîmplarea. Baba a murit de mult, pomenită de bolnavii pe cari-i făcea îndată sănătoși; și acum în unele serî, cînd liniștea mă încunjoară adîncă și lumea-mî pare departe, departe, cînd groaza se trezește din colțurile semi-întunericului, mi se pare că văd umbra babei strecurînd o mîna pe ușa abia deschisă, și parcă aud vorbele acelea rămase veșnic taină pentru mine: «haî, haî, du-te în treabă-ți». Pe cine-l gonește porunca?

N. VALERIAN.

CUGETĂRI

Dacă n'ar vrea să fie Dumnezeu, dracul ar fi un om foarte cum se cade.

*

Societățile moderne *crufă* înaintea de toate: slăbiciunea și chiar ticăloșia aū drepturile lor.

*

Hotărîrile de a fi cîștit aū totdeauna hotare și soroc.

X.

*

CREZUL OSTĂȘESC

Tu ești ostaș!

Chemarea ta
E sfântă pe supt soare:
Să aperi Tronul românesc,
Străbunele ogoare!

Fii mîndru!

Brațul tău de fier,
E braț apărător;
Tu aperi neamul tău întreg,
Ești scutul tuturor!

Cărarea cinstei străbătînd,
Și-a datoriei sfinte,
Cu fruntea sus, senin, curat,
Pășește înaintea!

Fii plin de foc și hotărît,
Cum portul te arată —
Nimic nu poți să spui că ești,
De-ai șovăi odată.

Nu tremura...

Și 'n foc cînd mor,
Eroic mor ostașii —
Nu tremură decît cei slabi:
Netrebnicii și lașii!

Viteaz să fii în foc, ostaș,
Nu-ți pese nici de moarte —
Mișeilor nu li e dat:
O sabie să poarte!

Cum trece falnic șoimu 'n zbor,
Treci falnic, ostășește —
Supt soare 'n pulbere, umil
Un vierme se tirăște!...

De ai vr'un foc și vezi pe-ai tăi
Că dușmanu-i apasă...
Să te jertfești tu pentru ei,
Să-î scapi!

De pieri, ce-ți pasă!

Fii drept și nu te măsură
Cu cel mai slab ca tine...
El vede 'n tine-un erou,
Cînd piept nu-ți poate ține!

Vrăjmașului ingenunchiat,
Întinde-î mîna dreaptă...
Ești om și el ca tine om —
La mila ta s'așteaptă!

Nu ești născut să asuprești,
Că alta ni-î menirea,...
Biet fulg, ce-acum străbați și tu
O clipă omenirea!

Un episod din istoria Teatrului românesc

D-l D. C. Olănescu amintește în *Teatrul la Romîni* (II, 1, p. 103) despre o trupă ungurească care a dat în 1840, în limba românească, câteva piese, jucînd firește și ungurește, ba chiar și nemțește. Unguri jucînd romînește și nemțește, — trebuie să fi fost un deliciu acustic, dacă trupa nu va fi fost cumva alcătuită și din Nemți și Romîni, ceia ce, de altfel, nu reiese nici din izvorul d-lui Olănescu. Și totuși se poate să fi fost așa, de oare ce se pare că în Ungaria era obiceiul să fie așa. Cel puțin, obiceiul îl găesc împlinit la 1847, în altă trupă, despre care d. Olănescu nu pomenește nimic și care pornise pe urmele celei dela 1840. Despre trupa de la 1847 voiesc să spun câteva vorbe.

D. Olănescu pomenește în două rînduri despre actorul V. Maniu (pp. 124 și 125); pe care-l găsește odată jucînd (după *Curierul Românesc* din 1847, Dec. 4) și altădată ținînd o cuvîntare la moartea lui Anesti Cronibace (după același *Curier*, din 26 Februar și 1 Mart 1848). Cum venise însă V. Maniu la București, nu se vede. Aceasta n'ar fi, evident, pricină de-a se scrie un articol mai lung. Dar, întîmplător, V. Maniu venise 'ncoace cu o trupă internațională, care a avut, cu toate acestea, oarecare însemnătate pentru dezvoltarea Teatrului românesc, și mai ales aceasta voiesc s'o arăt.

Trupa, din care făceau parte actorii Maniu și Seracin, se afla în Mart 1847 la Sibiiu. Ea juca românește în sala Redutei. După două piese românești, ziarul *Siebenbürger Bote* scria că un teatru românesc ar fi o strașnică pîrghie de ridicare pentru limba noastră. În 7 Mart se dase *Cușma zurăitoare*, dramă magică după Schikaneder, iar în 9 Mart se reprezentase *Preciosa*, teatrul fiind plin și aplaudînd mai ales pe Maniu și Giurman ¹. Criticul sas bagă de seamă că piesele nu erau studiate de-ajuns.

Un corespondent romîn ² numia trupa «națională-românească». Existența ei un «fenomen, nu numai în Sibiiu, ci și în toată țara neauzit». El laudă în *Cușma zurăitoare* pe Seracin. În *Preciosa*, *fica Țiganului*, *Elizena* și *Soldatul fugit* s'a distins însă Maniu, pe care-l numește isteț și cult. *Soldatul fugit* era o traducere a lui Maniu. Dînd aceste patru reprezentații, actorii, cari veniseră de la Lugoj și dintre cari

¹ Alți actori se numiau Balog, Vente, Borxa, d-na Rosalia, d-na Iakob și d-ra Balog.

² Al *Organului Luminărilor* din Blaj, n-1 din 8 Mart 1847.

cei mai mulți erau Unguri, plecară la Făgăraș, de-acolo la Brașov și «mai apoi în Țara-Românească vor a merge».

Despre petrecerea acestei trupe în Brașov a raportat *Gazeta de Transilvania* (No. 24, din 24 Mart 1847). Gazeta știa că trupa era susținută de călduroasa protecție a unui negustor grec din Seghedin. Ea dete și aici mai întâiu comedia-vodevil *Căciula sunătoare* (= *Cușma zurăitoare*). Iar, pentru ca publicul să nu creadă ce se spusese în *Organul lumindrii*, că adevărat trupa este compusă mai cu samă din Unguri, «Gazeta» apăsa asupra faptului că majoritatea actorilor sînt Romîni: de toți erau 16 persoane, bărbați și doamne. Represintațiile începură după 24 Mart, într'o Lună. Brașovenii s'au arătat mai greu de mulțămît decît Sibienii. Încă în 9 Oct. 1847 (în adaos la p. 324), *Gazeta* își aduce aminte de trupa de la Lugoj și-î face o critică aspră, spunînd: «Limba, literatura și scena romînă scăpă astădată de rușine, deși numai ca printre pene (!). Cum nu? Un director ungar, vre-o doi Sirbi, cițiva Unguri, ceilalți Romîni, *din cari abia doi aveaŃ o cunoștință șermurită de propășirea literaturii noastre* de douăzeci ani încoace, porniră multă lume-împărăție, de la Logoj pân' aici, încarcați de datorie, spre a străpune pe Romîni pe Parnas cu cincî bucăți învățate rău, cîntate, pe unde era de cîntat, și mai rău. Adaogă aci înfumurarea, cerbicia direcției de a nu vrea să primească alte bucăți tipărite, mult mai bine traduse, decît ale ei și mult mai potrivite trebuințelor publicului, până ce nu o arse lumina la deget (!) Atunci însă era tîrziu. Capitalul negustorului grec Fotie din Seghedin... deveni suflat în vînt». La Brașov societatea dete totuși, repetînd piesele, vre-o dousprezece represintații românești. Dar, cu tot cîștigul de la Romîni, Fotie trebui să vie la Brașov s'o scape de datorii. Plecînd Fotie, în August, societarii se împrăștiară, Ungurii se duseră la Unguri, iar, «din Romîni, vre-o doi trecură peste Carpați». Acesta fu rezultatul «unei întreprinderi oarbe, nesocotite. Măcar de-ar servi și altor spre învățatură, *că de un public compact, care știe românește, fără pericolul propriu nu-și pot bate joc*¹».

Ungurii plecați dela Brașov intrară, așa se pare, în trupa unui Farkas sau se reconstituiră sub direcția veche a unui Iosif Farkas, de oare ce

¹ Brașovenii vorbeau și pe atunci o limbă românească puțin influențată de limbile străine ce-î incunjurau. G. Bariț a dat o parte din explicarea faptului, cînd a scris în *Transilvania*, vol. III, p. 142: «Până pe la anul 1848 limba germană era foarte puțin cultivată în familiile românești din Brașov». A fost menirea acestui oraș de margine, atunci ca și mai tîrziu, să fie mijlocitor al influenței muntenestî și să aibă același rost regenerativ ca și înnaintea de 1848.

din *Organul Luminării*, de la 15 Nov. 1847 aflăm că o trupă, condusă de un tânăr director cu acest nume, represintase în Orăștie, înaintea de 5/17 Nov. și în limba românească *Previosa* și *Căciula sunatoare*, și că trupa avea să mai dea «vre-o două alte producțiuni». Orăștienii au fost mai buni și decît Sibienii. Corespondentul lor scrie către *Organul* din Blaj: «Era bucurie a auzi cum un popor apăsător, uitat, o națiune, care nu avuse un trecut așa strălucit, se răpède curățindu-și limba națională, din stilul culinar a și-o forma într'o limbă literară, poetică și conversațională și cum se răpède, îmbrățișînd ideea civilizațiunii a toată lumea, a ni arăta cumcă ei se deșteptară. Mulțămîta și laudă acestor aleși, cari cu fapta și cu peana influesc spre cultivarea spiritului comun». Iscălit — *Tibur*.

D-l *Tibur* scrie încă odată, din 15/27 Dec. 1847 și tot în *Organul Luminării* de la 3 Ianuarie 1848. Și adaugă de astă dată știri interesante: Toate piesele românești erau traduse din ungurește sau nemțește; o traducere, despre care până acum nu auzirăm, avea titlul *Răscoala în seraii*. *Tibur* laudă *Soldatul fugit*, cel tradus de Maniu, iar despre celelalte piese însemnează, că nu prea sînt bine alese. Grecul din Seghedin se numește aici *Fotti*. Lui i se adresează d. *Tibur*, care are îndrăzneala să pronunțe și cuvîntul «estetic», adăogînd sfaturile: 1) Să năzuiască a mijloci traducerii plătite bine și 2) în locul acestor «teatraliști bolecî» (*sic*) să părătinească pe alții cari pricep meseria.

Și, în sfîrșit, știrea cea mai interesantă. Se pare că pășaniile trupei la Brașov i-au îndemnat pe actori să caute acum și vre-o piesă scrisă de un literat român fără cusur; se pare că l-au găsit răpede, de oare ce amicul *Tibur* raporta: «Din cele românește produse, numai una era originală. *Cocorul Iorgu*».

Cocorul Iorgu dela Sadagura, pe care V. Alecsandri îl «lucrase după actori, pînă ce aceștia se vor putea deprinde cu șcena», — pe cînd poetul se anunța pregătit să scrie și piese mai serioase, — fusese semnalat și Transilvănenilor. Întîiu, prin *Gazeta* de la 2 Mart 1844 (p. 72), decî foarte răpede după întîia represintare dela Iași, care fusese în 18 Ianuar 1844. Piesa «încîntase»; autorul «pășia cu siguranță cătră clasicitate» Ce alte vorbe ar fi putut să îndemne pe Ardeleni, mai mult decît acestea, să cetească și ei pe Alecsandri? În același an Alecsandri face apel la toți Romîni, cerînd să i se trimeată din toate părțile poesii populare. *Gazeta* (p. 159) comunică cetitorilor săi și apelul acesta. Și știm că apelul fu ascultat. În Ardeal așa dar, Alecsandri era privit dela 1844 ca poet liric, baladist, poet dramatic și folklorist: Pe cine erau să-l recomande Ardeleni lui Farkas, dacă nu pe dînsul?

Și astfel se întîmplă ca întîia trupă ungaro-ardelenească, care a

jucat piese românești în Ardeal, să supuie pe Romîni de-acolo de odată influenței lui Emanuel Schikaneder, actor, fost director al unui teatru din Viena, autor mort la 1812, și a lui V. Alecsandri. Ca valoare literară, cele două opere nu vor fi fost tocmai departe una de alta. Absurditatea, care-i caracteristică pentru Schikaneder, nu lipsește nici din *Coconul Iorgu* al lui Alexandri.

Ceva mai sus stă *Preciosa* lui Pius Alexander Wolff, autor mort la 1828. Și Wolff fusese odată actor, la Weimar, și se bucurase de un interes deosebit din partea lui Goethe: o notă bună. *Preciosa* lui era pe vremea aceasta o piesă dintre cele mai populare. O trupă germană o jucase și în București¹. Uitaserăm însă că ea a fost și tradusă în românește. Și-i păcat că acea traducere n'a ieșit la iveală. Astăzi ea ar fi o lucrare ușoară, de oare ce textul n'are nici idei adînci, nici nuanțe fine și nu cere multă artă: Cum *Preciosa*, *Țiganca frumoasă* și fină, înnebunește tot Madridul și mai ales pe Don Alonzo, care de dragul ei pleacă cu sătrarii; cum ajung la un castel, unde Alonzo se bate, de gelos ce este, cu don Eugenio; cum credinciosul amant este prins de Eugenio; cum *Preciosa* se duce însăși la castel să-l scape pe Alonzo cu rugăciunile sale; cum cîștigă ea simpatia doamnei Clara, mamei lui Eugenio; cum, sosind tatăl lui Alonzo, se descopere cine-i vîntorul prins, care, plecînd după *Preciosa*, spuse acasă că se duce la război; cum se descopere, în sfîrșit, că *Preciosa* este chiar fiica Clarei, răpită de mult, de cînd împlinise trei ani; și cum nimic nu se mai împotrivesc viitoareii căsătorii a vîntorului vagabond cu *Țiganca fermecătoare*, toate acestea se povestesc simplu, în versuri trohaice de opt și șapte silabe. De exemplu:

La icoana Sfintei Ana
Mă 'nchinaseam prea fierbinte
Și-i cîntam acum un cîntec,
Preamărind-o, cînd zăriiu
Dup'un stîlp pe don Alonzo,
Ascultîndu-l aiurit.

Și cu ochii plini de lacrimi.
Și-mi păru atunci că sfinta
Fără veste 'ntoarse fața,
Cercetînd din ochi pe-Alonzo
Și făcîndu-mi semn, zîmbind.

Cu acest fel de drăgălașe și neînsemnate flecării poetice, care sînt multe, piesa trebuia să producă efectul arătat mai sus, mai ales că se da înaintea unui public care nu avuse decît prea puțin prilej să vadă sau să auză ce-i teatrul. Impresiile cădeaș pe suflete nouă, înflăcărîndu-le.

Autorii Schikaneder și Wolff sînt nume, care vor figura în cerce-

¹ Supt direcția lui Kreiwig, între 7 Novembre 1830 și 1-iu Ianuar 1831.

tările asupra influenței germane în literatura românească. A scoate la iveală această influență, a fost pricina de căpetenie care m'a hotărât să scriu despre interesantul episod teatral provocat de Sirbul (Grecul?) Fotti dela Seghedin.

Ce drumuri bizare apucă câte-odată și literatura ¹!

G. BOGDAN-DUICĂ.

PRIMĂVARĂ

*Cînd ies la cîmp, afară,
Mă prinde-un dor de ducă...
E vînt a primăvară,
Și dor de drum m'apucă.*

*Te uiți în zarea clară,
Ce haină sclipitoare
Îmbracă firea iară...
S'aud ispititoare*

*A pasărilor trilurî
Iar colo, mai în vale,
Cînd treci, în fel de stilurî
Răsar copaci în cale.*

*Înc'amorțită-î firea
Căci iurb'abia răsare
Șt mugurii zîmbirea
Ți-o dau tremurătoare.*

*Așa ca să te 'nșele
Un miros slab pătrunde:
Al unei vioarele
Ce nu știi un' s'ascunde.*

*Și dacă pare moartă
Natura desfrunzită,
Lumină 'n suflet poartă
O viață 'ntrezărită.*

OCTAVIAN FLOREA.

¹ Pentru a complecta știrile relative la trupa de la 1847, trebuie să adaog și următoarele: Cei doi actori, pe care i-a pomenit *Gazeta* ca trecuți în România, în August 1847, erau Seracin și Maniu. Cel puțin pe ei îi găsim în Octombrie 1847 jucînd supt direcția lui Costache Carageali și Costache Mihăileanu. Întîia piesă, în care-i găseșc jucînd, este *Dreptatea lui Dumnezeii*, de Bourgeois, care s'a dat la 10 Octombrie, în traducerea pictorului I. D. Negulici. I. Ganescul caracterizează pe actori în *Curierul românesc*, 1847, p. 128, așa: «Să... felicităm direcția pentru îmbrățișarea junilor Seracin și Manio, cari pot aștepta toată mulțămirea publicului nostru. Singura greutate ce simt acești doi junii actori este îngrijirea, ce neconținut au, de a nu cădea în dialectul transilvan, în care fură născuți și care, pe cît numai se atinge de pronunție, n'ar fi suferit pe scena noastră. Încetul cu încetul, sîntem mai mult decît siguri, că vom avea a zice despre talentul d-lor Seracin și Manio tot ce se așteaptă după un *debut* atît de fericit. Ceeace putem devina (!) este că cel d'întăiu va reuși mai bine în rolul de tată nobil și chiar în june, cînd nu se va cere dela acesta o prea mare esaltație. Cel de al doilea este tot ce poate fi mai înfocat, este aceia ce trebuia trupei noastre pentru rolele de amarez. Se cuvine numai a se ocupa să se conforme amîndoi cu gustul nostru și a uita pronunția prea mult șîșuitoare și afectată».

În 28 April 1848 s'a jucat și o piesă de V. Manio, *Amelia* sau *Victima Amurului*, dramă originală în trei acte. *Amelia* s'a tipărit la 1849, în București.

SONET

Cind ne vor copleşi mai rău streinii,
 Şi mai amar va plînge-atunci poporul,
 Aă cine-o fi să ni mai cînte dorul
 Şi să ni smulgă de pe cale spinii ?

Atunci pustiū va singera ogorul
 Supt greul plug, şi 'n brazdă mărăcinii
 Vor năbuşi samînţa, şi vecinii
 Vor arunca spre noi cotropitorul

Lor val, şi-atunci uita-ne-vor nepoţii...
 Cînd spre-aşa vremi pustii gîndesc, mă doare
 În suflet, — nu doar că ne-am stins cu toţii,

Că peste toate răzbătut-a moina
 Şi gerul iernii, dar c'alinătoare
 N'om mai avea, nici vechea Doină, Doina !

V. HASNAŞ.

SERBĂRILE DE LA SIBIIŪ

I. ZIUA ÎNTĂIŪ A SERBĂRILOR.

De şi, în această zi de Sîmbătă, stradele sînt pline, ca de obiceiū, de Săsimea înceată, de funcţionarii trufaşi ai Ungurilor, de ofiţeri strînşi în haină şi de femeile lor iuţi şi elegante, e o mare mulţime românească strînsă în Sibiiū pentru această serbare unică, a mîndriei noastre şi a viitorului nostru, mai presus de confesiuni (aş fi vrut să vie şi Uniţiū, confesia rivală, şi m'aş fi simţit mai mîndru că sînt Român dacă Escelenţa Sa Vlădica Ioan ar fi poftit pe Escelenţa Sa Vlădica Victor din Blaj, şi dacă acesta ar fi venit). Se văd grupuri de ţerani în toate porturile, gătiţi de sărbătoare. Protopopii cu briie roşii, preoţi cu reverendele tivite cu albastru se opresc în colţul strădişelor unde gîlgie vechiul rîuleţ al Saşilor şi sfătuesc sfios, pe gînduri. Dintre pălăriile lucioase ale unui grup, care se întoarce din marele sobor extraordinar, se desface un chip de preot slab, cu oche-

lari, negricios, foarte înalt, cu potcap, cu cruce mare de aur la gît, cu decorație pe piept. Lumea străină se uită nedumerită la el: să fie un episcop sîrb, unul grec, un patriarh, zice cîte un Sas uimit? E numai părintele Simion Popescu, un vrednic Ardelean din ceata aleasă a lui Șaguna, trecut în România și acum catihet la una din școlile noastre. Într'o trăsură, trec, în haine de vizită, secretariul Ligei și tovarășul său de drum, Balotă: au adus ca dar Mitropoliei un panaghiar de argint, care are numai două cusururi: reproduce liniile bisericii de la Argeș, pe cînd datina cere să fie ale bisericii în care se află, și a fost lucrat în Viena.

Sara, denie la biserica din groapă, din capătul de sus al orașului. E o ctitorie a marelui negustor Hagi Costandin Pop. Stil apusean, păreți groși, grei, cor pe stîlpi, catapiteazmă lucrată de meșteri apusenii, cîteva candelere de argint, una mare în fața altarului.

Mitropolitul e în jețul lui arhieresc. Figură sănătoasă, roșcovană, cu ochii pașnici, în mijlocul lungii bărbii foarte albe: cu toți cei șaptezeci de ani trecuți, P. S. S. Ioan al Ardealului e voinic; stă mai mult în picioare, și, cînd dă o poruncă, glasul i se aude pînă în cellalt capăt al bisericii. A venit episcopul de Arad, alt Vlădică Ioan, față puțin cam osoasă, cu ochii mari, frumoși, mers stîngaci; el slujește o parte din timp, cu o rînduială foarte bună și mult simț al demnității sale. Lipsește — unii știu de ce — episcopul de Caransebeș, Nicolae Popea, pe care ar fi dorit atîția să-l vadă aici în aceste zile, cu sprîncenele lui tufoase, cu barba mare, lungă, de vechi pustiic uitat de vremuri, cu căutătura de cărturar steclind supt ochelari. Este însă vicariul Mangra din Orădea, demn, rece, este egumenul Hamzea, om voios și totdeauna pripit parcă, ici și colo cîte un alt brîu larg roș de puternic în Biserica lui Hristos.

Denia ține lung. Slujește în fruntea mai multor preoți protopopul Sibiului Pop, nalt, slab, lin, cu glasul aproape stins, cu mișcări de om vechi. Locurile cîntărețului sînt pline de clericii seminarului, de teologi, între cari unii au glasuri puternice, pline, și cîntecul religios străvechi se desface cu o deosebită putere și unitate, supt îngrijirea totdeauna vioaie a părintelui Cunțan, meșterul «condacelor» și «icoaselor» nouă, care e, cînd ici, cînd dincolo, trăgînd cu urechea și bătînd tactul.

Lume multă; cîte o catană, puține doamne și domnișoare; vre-o două femei în port săsesc de oraș, cu fața înfășurată în suptiri vălului albe (vin din Brașov); sus, în cor, sătence; mulți tineri și chiar

băiețași, cari aū răsărit și în față. De și slujba o foarte frumoasă, mulți vorbesc, și e în gloată mișcare, neliniște.

ZIUA A DOUA.

Slujba sfințirii se începe Duminecă dezdedimineată. Pe locul îngust, pe frintura de stradă cu piatra zgrenturoasă care desparte Residența de Mitropolie s'aū aruncat mănunche de iarbă proaspătă; crengi cu frunza tinărahă sînt răzimate de innaltul și țeposul grilaj de fier al bisericii. Cei d'întăiū cari se adună, din mulțimea care se va grămădi îndată, sînt femeii din popor, țerance, cițiva ostași romîni ai altei oștiri. Pe încetul vin acum și fețele luminate, «lumea bună», care se înfrățeste de alminterea cu totul — ca mai totdeauna în aceste părți — cu poporul. Gardiștii sași cu pene de cocoși la pălăria de vînători și o strașnică grosolanie în vorbă și apucături nu prea aū ce face.

Se așteaptă alaiul Mitropolitului. Ca semn de pecare, începe a suna toaca din turnurile cele mari, nouă. Se face o tăcere de ascultare duioasă.

— E cea d'întăiū toacă românească în Sibiū.

— E a noastră de la Săliște, spune un Săliștean mîndru de satul său.

Iată, acuma, clericii în strălucitoare odăjdii proaspete, cari duc în mîni ripidele cu heruvimi, cioplite grosolan și văpsite aspru, de meșteri străini. Flutură steagurile în care, lingă icoane așternute slab, după moda catolică, se întind colorii care alcătuiesc une ori acel tricolor ce se caută și se ascunde aici în atitea chipuri duioase. Teologii în haine negre, duși, cu capul gol, de maiestrul cîntărilor, bătrînul părinte Cunțan, innaintează foarte evlavios, cu ochii aplecați asupra cărților în legătură roșie. Supt baldachinul de mătasă, între protopopii săi, avînd lingă el pe episcopul de Arad, cu mitra pe cap și dînsul, vine bătrînul Mitropolit, puternic peste măsura vrîstei sale innaintate. Ion Mețianu luptă vitejește cu toate oboselile în aceste zile care înseamnă pentru el cinstea cinstilor și biruința biruințelor.

Puțină lume răzbate după mărețul alaiū al clericilor; ușile de fier cad în urma lor păzite de bieții gardiști sași cari nu pot înțelege ce înseamnă o mulțime, gata să se lase strivită numai să pătrundă. *Aranjorii* cu panglici albastre se zbat în zădar prin toate părțile, rostogolindu-și cilindrele prin înghesuială.

Se vede acuma supt stîlpii fațadei slujba de'nainte deschiderii porții. Doctorul Ilie Cristea, ieromonahul Miron între călugări, cetește încet o rugăciune, și încă odată din mulțimea fețelor obișnuite se

desfac liniile figurii sale de o deosebită frumuseță senină. Se cetește, se cîntă, se fac mișcările obișnuite de două mii de ani la deschiderea nouălor lăcașuri de închinare; din timp în timp, mitrele aurite se ieaă de pe cap și, cu arhieriei înaintea, întregul sobor îngenunche în lumina, venită pe neașteptate, după lungi ploii, a celei mai frumoase diminețe din preajma lui Maiu.

Încep încunjurările bisericii, și încet-încet lumea pătrunde în biserică. Garda de onoare a ostașilor cu foii de stejar la chipiū mărgenește stîlpii puternici. Lumina multă care năpădește pe toate fereștile, face să se vadă păreții cam triști în goliciunea lor, catapiteazina foarte aurită și umflată, întortochiată și învîrtită, din care se desfac frumoasele icoane făcute după modelele lui Smigelschi. Iar, sus, cupola căptușită cu picturile aceluiași, mari, limpezi, senine, așternute pe fondul de aur tare ca al mosaicelor, dă o covîrșitoare impresie de frumuseță sfîntă.

(Va urmă.)

N. IORGA.

FURTUNĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Năprasnic măi bate furtuna ;
În șuier se pierde în zare,
Săltînd în vîrtejuri nebune
Pe cîmp și pe mare.*

*Stejarulū rupe o cracă .
Și plînge pădurea 'n durere,
Și riul își turbură apa
De-a vîntulū vrere.*

*Iar nourī se 'ntunec' la fața
Goniți pe 'ntinsul albastru,
De-a vremiū urgie se ascunde
Al zilelor astru.*

*Oceanul se zbate în spume
Iar spumele duse de valuri
În goană nebună, în luptă,
Se sfarmă de maluri.*

*Din stîncă desprinsă o piatră
Își face potecū la vale, —
Vuieste pustiul în urmă-ī ;
Se pierde în cale.*

*Se rupe a cerulū boltă
În bice de foc, de lumină,
Si trăsnet pe trăsnet se prinde,
Și valea suspină.*

*Si vine potopul de apă
Cum vine din soare lumina,
Furtuna, furtuna-ī nebună :
A ei este vina.*

*Largi riuri se scurg de prin dealuri
Făcîndu-și în tină cărare,
Pămîntul și ceru-ī tot una —
Văzduhu-ī o mare.*

*Tîrziū... e tîrziul de noapte ;
Si ploaia a stat și furtuna,
Pe cer, printre nourī, se-arată
Cu stelele, luna.*

C. ARDELEANU.

UN RĂSPUNS

D. C. Litzica ni trimite o scrisoare de întîmpinare la articolul d-lui G. Bogdan-Duică. Îi cerem iertare că lipsa de spațiu nu ni îngăduie a da mai mult decît următoarea parte de fapte:

În broșura d-sale d. Bogdan arăta întăi că forma gimnasială de seminariu este superioară celei universitare și apoi expunea organizarea unui seminaru gimnasial. În articolul mieu am obiectat: a) Discuția pe tema superiorității e oțioasă, căci cele două forme de seminariu urmăresc scopuri deosebite; întrebarea dreaptă ar fi, care din cele două forme se potrivește măi bine cu nevoile noastre, și răspundeam: cea gimnasială; b) examinînd organizarea seminarului din București, găsim că este identică celei propuse de d. Bogdan, decî gimnasială; din cele zece condiții propuse de d-sa, opt se găsec la seminarul din București; cît despre cele două care lipsesc, n'am spus nici că-s bune, nici că-s rele, ci pur și simplu că nu-s specifice formei gimnasiale: decî le-am eliminat din discuție; c) în fine, de oare ce seminarul din București e gimnasial, cum vrea și d. Bogdan, și totuși n'a dat roade, urmează că *organizarea* singură nu-î suficientă pentru ca să vie și roadele, ci se măi cer și alți factori, cari la noi aũ lipsit; în primul loc, aũ lipsit oameni suficienti pregătiți. — Atît am spus eũ. Ce-a răspuns d. Bogdan? Nici un argument, nici o probă, ci numai glume. Cred că și-a ușurat atît de mult sarcina, încît nu și-a împlinit-o de loc; căci, în definitiv, d. Bogdan era *dator* să se recunoască franc și leal că nu știa cum e organizat seminarul din București, săũ, dacă știa, să ni probeze că nici directorul seminarului n'a știut ce face, nici eũ n'am știut ce vorbesc, directorul cînd a organizat, eũ cînd am vorbit de organizare. D. Bogdan n'a făcut această probă; iar, până la proba contrară, rămîn în picioare afirmările mele. Avem un seminariu, care-î al nostru, universitar, căci depinde de Universitate, gimnasial prin organizare; e drept că n'a dat încă roade suficiente; dar cauza nu-î organizarea, ci oameii. Nu ni trebuie o nouă organizare, ci activitate adevărată.

CRONICĂ

«Bianca își întinse nudul fulgurant, cum e și spada», așa cîntă d. Karr, poet romîn tînăr. Sînt măi multe sute de asemenea versuri. La un loc, formează un volum care se zice *Poemele visului*. Visului?

*

Primum volumul de versuri al d-nei Farrago (Fatma). Va fi vorba de el într'un articol deosebit.

*

Din n-1 3 al *Vieții românești*, alegem o poezie de d-na Matilda Poni (foarte frumoasă potrivire după simțirea și ritmul popular) și o notiță literară de G. Bogdan-Duică (despre poetul moldovean N. Dimachi; imită, fără avînt, pe Conachi). D. Stere (Șercăleanu) putea scrie, din literatura nouă europeană, și despre alt ceva decît scîrbosul Oscar Wilde. Urmează nuvela d-lui Brătescu-Voinești. Articolul d-lui G. Tofan despre mișcarea culturală în Bucovina încă d'înnaintea anului 1848 până astăzi e complet, cuminte și bine scris (firește însă că se trece în fugă asupra părții așa de urite din trecutul d-lui Aurel Onciul). — Bună corespondență din Basarabia, cu o notă perfidă din partea redacției la adresa omului cinstit care scrie aceste rînduri.

*

În «Familia», n-1 18, poezie de Soricu; ilustrație: jococari din Săliște.

*

În *Buletinul expoziției* din Mart 1906, d. Gr. Crețu afirmă că icoana lui Alexandru Machedon, expusă la Sibiiu, e din 1817 și nu, cum am crezut eu, de pe la 1700. Poate să fi fost undeva data, dar eu n'am văzut-o, și, până voi putea verifica, afirm, din partea mea, că tiparul are o înfățișare veche. Cineva de la Sibiiu m'ar putea informa dacă icoana poporană e tot acolo. — Schița despre mănăstirea Pîngărați e, din nenorocire, greșită.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Avem o rugăminte către cei ce reproduc ceva din această revistă: odată ce ne iscălesc dedesupt, să facă o corectură caviincioasă, fiindcă altfel ne împovărează cu păcate pe care nu le-am făcut.

*

Cu dreptate observă d. I. C. Bacalbașa, în *Revista idealistă* pe April, că Teatrul Național a uitat cu totul că este un jubileu, care, fiind și al culturii românești, îi impune anume îndatoriri. Ba zău, e acesta un lucru care se poate uita, și cum se pot judeca oamenii cari-l uită?

*

D. I. Ursu tipărește sub titlul «Causele de căpetenie ale căderii și măririi noastre în trecut» o conferință a sa la Societatea Academică Romină din Berlin. E o limpede privire asupra întregului trecut românesc.

*

Cite o notă de călătorie interesantă în *Opt ore în Bulgaria (Vidin-Smîrdan)* de căpitanul I. I. Petrașcu. Stilul are nevoie de frîu, deși p. 21 e frumoasă. *Motto* nu e de Șincai, ci de Asachi, d-le căpitan!

*

În «Archiva» din Iași, no. 4, se tipărește un act din 1586 al lui Mihnea-Vodă Turcitul, care îngăduie a merge prin țerile sale lui «Alisanro Comoli» «sol» și «boier» de la «prea-marele părintele nostru arhiereu Papa de la Rîm», anume «Sisto Chinto» (Alexandru Comuleo, Comulovicî, trimes de Papa Sixt

al V-lea). Si redacția actului e foarte interesantă, fiind *unică*. D. Bărbulescu, care publică acest pasaport ar face bine să se ție, ca în acest cas, numai de lucrurile în care poate folosi.

*

D-ra Eugenia Carcalechi, care a murit în împrejurări tragice, era o bună cunosătoare a literaturii noastre mai vechi și o scriitoare care făgăduia, după întâile ei încercări de critică și istorie literară, să aducă însemnate foloase literaturii noastre. Rîndurile acestea vin din partea tuturor colaboratorilor acestei reviste, pe cari i-a atins dureros vestea acestei nenorociri.

N. IORGA.

*

Cîntecele populare și îngăduința cercetătorilor. Unui cercetor de folclor foarte rar i se întîmplă să surprindă un cîntec în formația sa. Lucrul e destul de firesc. Sînt așa de multe aceste cîntece și așa de cunoscute în popor, încît oricine își poate găsi destul de lesne unul cu *nota* care-i place lui; în acest chip, dînsul se scutește de-o frămîntare pentru a produce ceva propriu sufletului său. Totuși, cîntece nouă răsar în toate primăverile.

Cutare fată își făurește cîntecul ei o iarnă întreagă, stînd sara la lucru; la săptămîna, se face, de pildă, o clacă, unde dînsa și-l cîntă. Noul cîntec e 'nvățat de alte fete, și cu acest chip îl vedem popularizat odată cu începutul muncii pe cîmpuri.

Unele din aceste cîntece sînt ca niște zugrăveli, și după cuprins —, mai ales fetele și flăcăii, cari se cunosc în toate amănunțele tinereței —, se ghicește despre cine-i vorba și astfel de la cine a plecat. Auzi: «acesta-i cîntecul cutărei fete, cutăruî flăcău».

Adăugînd la acest soiū de cîntece, strigăturile luătoare 'n ris, se poate constata după mai multă vreme că ele pier odată cu pierderea coloarei timpului.

Dar sînt și adevărați rapsozi ai satelor, cari compun cîntece în sama altora sau a nimănuî. Așa, în satul Negrilești-Tecuci, a fost o bătrînă, Paraschiva Mariș, vestită pentru frumoasele ei cîntece de dragoste; în Țepu-Tecuciū a fost flăcăul Vasile al lui Mănăilă (unul din cei din urmă haiduci), care a versificat isprăvile lui tată-său.

OSTAȘ.

RĂSPUNSURI

D-lui V. Negri, Craiova. — Sînt părți bune. Încercați.

D-rei A. Balan, Birlad. — Zău nu putem!

I. F. Huși. — Să mai vedem, și, mă rog, altfel de scrisoare: asta nu se poate ceti de loc.

D-lui D. Theodorescu, Tîrgoviște. — D-ta ești numai un copil; stăi, să fii în rîndul oamenilor întăiū.

Crai, Ploiești. — Părți bune sînt: dar încă nepublicabil.